

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΣΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ**

**ΔΕΙΓΜΑΤΙΚΟ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟ ΔΟΚΙΜΙΟ
ΕΝΙΑΙΑΣ ΤΕΛΙΚΗΣ ΠΡΟΑΓΩΓΙΚΗΣ ΓΡΑΠΤΗΣ ΕΞΕΤΑΣΗΣ**

**ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΚΟΡΜΟΥ
(ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)**

ΔΙΑΡΚΕΙΑ: 2:15΄

ΜΕΡΟΣ Α΄: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 70)

Ρατσισμός: Το πολυκέφαλο τέρας

Σε έναν κόσμο, όπου οι σπουδαίες τεχνολογικές ανακαλύψεις μεσουρανούν και η συνεργασία των λαών είναι πιο στενή από ποτέ, προβάλλει ως άλλη Λερναία Ύδρα το φαινόμενο του ρατσισμού. Προσπαθώντας κάποιος να ξεριζώσει ένα κεφάλι, στη θέση του φυτρώνει ένα άλλο. Αρχικά, εθεωρείτο ότι ο ρατσισμός αφορούσε μόνο στις φυλετικές διακρίσεις, δηλαδή στη διαδεδομένη άποψη ότι ένας λαός είναι ανώτερος από έναν άλλον, καθώς προσπαθεί πάση θυσία να διαφυλάξει τη γνησιότητά του αντιμετωπίζοντας τους υπόλοιπους λαούς ως υποδεέστερους.

Εν έτει 2019 είμαστε σε θέση να μιλάμε για εθνικό, κοινωνικό, φυλετικό και θρησκευτικό ρατσισμό. Η πολιτεία είναι ο καθρέφτης της κοινωνίας και των πολιτών της. Ο ρατσισμός μεταμορφώνεται σε τέρας με διαφορετικό κάθε φορά προσώπείο που απειλεί τον πρώην φυλακισμένο, πλην μετανοημένο άνθρωπο, που προσπαθεί να βρει εργασία και να επανενταχθεί στην κοινωνία... Έχουμε πολύ δρόμο να διανύσουμε μπροστά μας για να θεωρούμαστε ένας λαός ελεύθερος και απαλλαγμένος από τέτοιου είδους στεγανά. Είμαστε όλοι ίσοι εκ φύσεως, χωρίς να σημαίνει ότι επιβάλλεται να είμαστε και όλοι ίδιοι, προκειμένου να είμαστε ίσοι. Είναι αμιγώς θέμα έλλειψης ανθρωπιστικής παιδείας, συνοδευόμενης από πνευματική ένδεια, ο ενστερνισμός μιας ρατσιστικής ιδεολογίας. Και επειδή όλα είναι μια αλυσίδα, θα λέγαμε ότι η οικονομική κρίση αλλά κατά κύριο λόγο η κρίση ηθικών αξιών δημιουργεί εύφορο έδαφος για την καλλιέργεια ακραίων ιδεολογιών και συμπεριφορών. Ακόμη περισσότερο, η επεκτατική οικονομική πολιτική των κρατών δεν είναι ευνοϊκά προσκείμενη προς τη δημιουργία ευσυνείδητων και κριτικά σκεπτόμενων πολιτών.

Ο ρατσισμός σπέρνει τη διχόνοια και γεννά τον πόλεμο και τη βία. Ο Νέλσον Μαντέλα και ο Μάρτιν Λούθερ Κινγκ είναι δύο προσωπικότητες που αφιέρωσαν όλη τους τη ζωή στον αγώνα κατά του ρατσισμού. Τον δρόμο που χάραξαν αυτοί οι δύο μεγάλοι άνδρες μπορούμε να τον ακολουθήσουμε όλοι. Η παιδεία, και σε αυτή την περίπτωση, αποτελεί την ασπίδα για την απομάκρυνση τέτοιου είδους συμπεριφορών που ενέχουν ρατσιστική διάθεση. Η εισαγωγή της διδασκαλίας μαθημάτων κοινωνικού και ανθρωπιστικού περιεχομένου στα εκπαιδευτικά προγράμματα, από εξειδικευμένους διδάσκοντες, θα ήταν ένα σημαντικό βήμα προς αυτή την κατεύθυνση. Η πρόληψη είναι πάντα προτιμότερη από την καταστολή.

Η ομορφιά της ζωής βρίσκεται στη διαφορετικότητα και όχι στην ομοιότητα και όσο υπάρχουν οικονομικά και πολιτικά συμφέροντα που τρέφονται από εκδηλώσεις κάθε μορφής ρατσισμού, δεν θα υπάρξει καμία αξιολογη αλλαγή. Επιμένω ότι σκέφτομαι αισιόδοξα και έχω πάντα στο μυαλό μου ότι είμαστε όλοι άνθρωποι κάτω από τον ίδιο ουρανό, πάνω στην ίδια γη και με την ευκαιρία να ζήσουμε μία φορά «στον κόσμο αυτό τον μικρό, τον Μέγα», όπως θα έλεγε ο ποιητής.

Ας τη ζήσουμε σαν αδέρφια.

Στέλλα Τζιμπιλή

Ηλεκτρονική διεύθυνση: <https://www.paideiasvima.com/ratsismos-to-polykefalo-teras/>

Ημερ. Ανάρτησης: 6 Νοεμβρίου 2019

Ημερ. Ανάκτησης: 19 Απριλίου 2021

Διασκευή

A.I. ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ ΚΑΙ ΜΟΡΦΗΣ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 30)

A.I.1. Να γράψετε περίληψη του κειμένου, έκτασης 110-130 λέξεων. Το κείμενό σας πρόκειται να δημοσιευτεί στη μαθητική εφημερίδα του σχολείου σας.

(μονάδες 8)

A.I.2. Να γράψετε **έναν (1)** τρόπο πειθούς που χρησιμοποιεί η συγγραφέας στη δεύτερη (2η) παράγραφο και **ένα (1)** αντίστοιχο μέσο πειθούς. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας.

(μονάδες 4)

A.I.3. Η αρθρογράφος στη δεύτερη (2η) παράγραφο αναφέρει ότι «Έχουμε πολύ δρόμο να διανύσουμε μπροστά μας για να θεωρούμαστε ένας λαός ελεύθερος και απαλλαγμένος από τέτοιου είδους στεγανά». Να εξηγήσετε την πιο πάνω θέση της αρθρογράφου και να παραθέσετε τη δική σας άποψη (δύο σημεία).

(Έκταση:60-80 λέξεις)

(μονάδες 4)

A.I.4. Να εντοπίσετε και να καταγράψετε τα δομικά στοιχεία της τρίτης (3ης) παραγράφου.

(μονάδες 3)

A.I.5 Να εντοπίσετε και να καταγράψετε από την πρώτη (1η) παράγραφο του κειμένου τα ακόλουθα:

α. ένα (1) παράδειγμα μεταφορικού λόγου

β. ένα (1) παράδειγμα μακροπεριόδου λόγου

γ. Να εξηγήσετε τι επιτυγχάνεται με τη χρήση τους στην παράγραφο αυτή (δύο στοιχεία για το καθένα).

(μονάδες 3)

A.I.6. Να αντικαταστήσετε τις πιο κάτω υπογραμμισμένες λέξεις με **μία (1) συνώνυμή** τους, χωρίς να αλλάξετε τον γραμματικό τους τύπο και το νόημα της πρότασης:

α. [...] να διαφυλάξει τη **γνησιότητά** του αντιμετωπίζοντας τους υπόλοιπους λαούς ως υποδεέστερους.

β. [...] συνοδευόμενης από πνευματική **ένδεια** [...]

(μονάδες 4)

- A.I.7.** α. Να αναλύσετε την πιο κάτω λέξη στα συνθετικά της μέρη και
β. Να σχηματίσετε μία (1) νέα λέξη, απλή ή σύνθετη, από το β' συνθετικό της:
- Εύφορο

(μονάδες 4)

A.II. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 40)

«Ο ρατσισμός σπέρνει τη διχόνοια και γεννά τον πόλεμο και τη βία.[...] Η παιδεία και σε αυτή την περίπτωση αποτελεί την ασπίδα για την απομάκρυνση τέτοιου είδους συμπεριφορών που ενέχουν ρατσιστική διάθεση».

Σε άρθρο σας, που θα δημοσιευθεί στην ηλεκτρονική εφημερίδα του σχολείου σας, αφού παρουσιάσετε δύο παραδείγματα ρατσιστικών συμπεριφορών που επικρατούν σήμερα στις κοινωνίες, να αναφερθείτε α) στον ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει η παιδεία και β) στην ευθύνη που έχει το άτομο στη διαμόρφωση μιας υγιούς αντιρατσιστικής συμπεριφοράς. Να τεκμηριώσετε τις απόψεις σας.

(Έκταση: 350-400 λέξεις)

Σημείωση: Δεν επιτρέπεται να αναφέρετε το ονοματεπώνυμό σας ή οποιοδήποτε άλλο στοιχείο, το οποίο μπορεί να αποκαλύψει την ταυτότητά σας. **Δεν χρειάζεται να γράψετε τίτλο.**

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 30)

I. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Μίλτος Σαχτούρης, «Η Αποκριά»

Μακριά σ' έν' άλλο κόσμο γίνηκε αυτή
η αποκριά
το γαϊδουράκι γύριζε μες στους έρημους δρόμους
όπου δεν ανάπνεε κανείς
πεθαμένα παιδιά ανέβαιναν ολοένα στον ουρανό
κατέβαιναν μια στιγμή να πάρουν τους αετούς τους
που τους είχαν ξεχάσει
έπεφτε χιόνι γυάλινος χαρτοπόλεμος
μάτωνε τις καρδιές
μια γυναίκα γονατισμένη

ανάστρεφε τα μάτια της σα νεκρή
μόνο περνούσαν φάλαγγες στρατιώτες εν δυο
εν δυο με παγωμένα δόντια

Το βράδυ βγήκε το φεγγάρι
αποκριάτικο
γεμάτο μίσος
το δέσαν και το πέταξαν στη θάλασσα
μαχαιρωμένο
Μακριά σ' έν' άλλο κόσμο γίνηκε αυτή
η αποκριά.

Ερώτηση Β1

α) Να εντοπίσετε στο ποίημα **τρεις (3)** εικόνες με τις οποίες αποτυπώνεται η φρίκη του εμφυλίου πολέμου και να τις σχολιάσετε.

(μονάδες 6)

β) Το ποίημα του Σαχτούρη «Η Αποκριά» εντάσσεται στη νεωτερική ποίηση. Να καταγράψετε **τρία (3)** στοιχεία με βάση τα οποία τεκμηριώνεται αυτή η διαπίστωση.

(μονάδες 6)

II. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΔΙΔΑΓΜΕΝΟΥ ΜΕ ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Β. Στράτης Μυριβήλης, «Η μυστική παπαρούνα», *Η ζωή εν τάφω* (απόσπασμα)

[...] Προχώρεσα ως την άκρη του χαρακώματος του λόχου μας. Ως την έβγαση των συρματοπλεγμάτων. Εκεί είναι μια μυστική πόρτα που σφαλνά μ' ένα αδράχτι οπλισμένο με αγκαθωτά τέλια. Επειδή το μέρος είναι ένα νταμάρι όλο πέτρα και δε σκάβεται, σήκωσαν ένα προκάλυμμα με γεώσακους. Έτσι λένε κάτι σακιά μεγάλα με χώμα που μ' αυτά οχυρώνουν τα πετρώδικα χαρακώματα. Τα τσουβάλια αυτά κείτουντ' εδώ χρόνον - καιρό έτσι. Θα φάγαν υγρασίες, βροχάδες, χιόνια και ήλιους. Ήρθαν και σάπισαν από τα νερά, ο ήλιος τα τσουρούφλισε και τα 'καψε. Τραβώ το δάχτυλό μου πάνω τους. Λιώνει η λινάτσα. Σαν τα ξεθαμμένα ρούχα των πεθαμένων που ξεφτάνε, σταχτωμένα, με το πρώτο άγγιγμα. Είναι τσουβαλάκια φουσκωμένα-κάργα, όπως τα πρωτογέμισαν. Άλλα πάλι κρεμάζουν σαχλά, μισοαδειανά. Κάτου από το δυνατό φεγγάρι μοιάζουν με ψοφίμια σκυλιών, άλλα πρησμένα κι άλλα ξαντεριασμένα, σωριασμένα τόνα πάνου στ' άλλο.

[...]

Ήταν ένα λουλούδι εκεί! Συλλογίσου. Ένα λουλούδι είχε φυτρώσει εκεί μέσα στους σαπρακιασμένους γεώσακους. Και μου φανερώθηκε έτσι ξαφνικά τούτη τη νύχτα που 'ναι γιομάτη θάματα. Απόμεινα να το βλέπω σχεδόν τρομαγμένος. Τ' άγγισα με χτυποκάρδι, όπως αγγίζεις ένα βρέφος στο μάγουλο. Είναι μια παπαρούνα. Μια τόση δα μεγάλη, καλοθρεμμένη παπαρούνα, ανοιγμένη σαν μικρή βελουδένια φούχτα.

[...]

Από μέσα μου αναβρύζουν δάκρυα απολυτρωτικά. Στέκουμαι έτσι πολλήν ώρα, με το κεφάλι όλο χρώματα, ακουμπισμένο στα σαπισμένα σακιά. Με δυο δάχτυλα λαφριά, προσεχτικά, αγγίζω την παπαρούνα. Ξαφνικά με γεμίζει μια έγνοια, μια ζωντανή ανησυχία πως κάτι μπορεί να πάθει τούτο το λουλούδι, που μ' αυτό μου αποκαλύφθηκε απόψε ο Θεός. Παίρνω τότες στη ράχη ένα γερό τσουβάλι (δαγκάνω τα χείλια από την ξαφνική σουβλιά του ποδιού), και τ' ακουμπώ με προφύλαξη μπροστά στο λουλούδι. Έτσι λέω θα 'ναι πάλι κρυμμένο για όλους τους άλλους. Χαμογελώ πονηρά. Κατόπι σηκώνουμαι ξανά στα νύχια κι απλώνω το μπράτσο έξω. Ναι. Το άγγισα λοιπόν πάλι! Τρεμουλιάζω από ευτυχία. Νιώθω τα τρυφερά πέταλα στις ρώγες των δαχτύλων. Είναι μια ανεπάντευτη χαρά της αφής. Μέσα στο χέρι μου μυρμιδίζει μια γλυκιά ανατριχίλα. Ανεβαίνει ως τη ράχη. Είναι σαν να πεταλουδίζουν πάνω στην επιδερμίδα τα ματόκλαδα μιας αγαπημένης γυναίκας. Φίλησα τις ρώγες των δαχτύλων μου. Είπα σιγά σιγά: -Καληνύχτα ... καληνύχτα και να 'σαι βλογημένη. [...]

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Γ. Ερνστ Βίχερ, *Η οικογένεια Ζερνίμ* (απόσπασμα)

[...] Στο χαράκωμα, ο νεαρός θεολόγος, σιωπηλός, μαζεμένος, διάβαζε τη Βίβλο. Μερικές φορές, τη νύχτα, όταν το πυροβολικό σταματούσε και μόνο τα ψυχρά αστέρια των φωτοβολίδων κρέμονταν πάνω τους, ανέβαινε στο κράσπεδο του χαρακώματος, ευθυτενής και απροσπάτετος, και απήγγελλε τους στίχους της παλιάς θείας υπόσχεσης στο σιωπηλό πεδίο που απλωνόταν μπροστά του κάτω από το ωχρό φως των φωτοβολίδων που έπεφταν αθόρυβα και που μετέβαλαν το τοπίο σε σεληνιακό κρατήρα.

«Μακάριοι οι πενθούντες», βροντοφωνούσε, ώστε να ακούγεται ως τα βάθη των χαρακωμάτων. «Μακάριοι οι πενθούντες ότι αυτοί παρακληθήσονται». Και οι δυνατοί, επίσημοι λόγοι των μακαρισμών, διαπερνούσαν τη βουβή γη, τα τεντωμένα συρματοπλέγματα, τα χαρακώματα που στο βάθος τους καθρεφτιζόταν η ψυχρή σελήνη και οι ωχρές φωτοβολίδες κι έφταναν στ' απέναντι χαρακώματα απ' όπου πρόσωπα λευκά, κίτρινα ή μαύρα ανασηκώνονταν, με τ' αυτί τεντωμένο. Ακούγονταν αυτοί οι ίδιοι λόγοι που εδώ και δυο χιλιάδες χρόνια είχαν αντηχήσει σ' έναν κόσμο το ίδιο απελπισμένο και βουβό, που είχαν επαναληφθεί μυριάδες φορές, σ' όλες τις γωνίες της γης, ικετεύοντας, εξορκίζοντας, δίνοντας υποσχέσεις. Μέσα στο μισοσκόταδο των χαρακωμάτων, το σιωπηλό και νεκρό, όπου σε κάθε στιγμή ο ανυπόμονος θάνατος, μουγκρίζοντας, μπορούσε να ορμήσει, αυτή η ήρεμη και γλυκιά φωνή, που ερχόταν κυματιστή κι ελεύθερη μέσα από έναν απονεκρωμένο χώρο, έμοιαζε σαν τη φωνή των νεκρών που έφευγαν απ' αυτή τη σπαραγμένη γη.

Ερώτηση Β2

α) Να εξηγήσετε πώς επιδρά η μουσική παπαρούνα στην ψυχοσύνθεση του στρατιώτη, στο απόσπασμα του Στράτη Μυριβήλη, και πώς η Βίβλος στην ψυχοσύνθεση του στρατιώτη στο απόσπασμα του Ερνστ Βίχερ. Δικαιολογήστε.

(μονάδες 4)

β) Να προσδιορίσετε: **i)** τον τύπο του αφηγητή και **ii)** το ρηματικό πρόσωπο στο οποίο γίνεται η αφήγηση, στα αφηγήματα των Στράτη Μυριβήλη και Ερνστ Βίχερ. Να σχολιάσετε τη λειτουργία αυτών των αφηγηματικών τεχνικών σε κάθε ένα από τα δύο κείμενα.

(μονάδες 6)

III. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Θεοδόσης Πιερίδης, *Κυπριακή Συμφωνία*

[...] Λογαριάσατε λάθος με το νου σας, εμπόροι,
δεν μετριέται πατρίδα, λευτεριά με τον πήχη!
Κι αν μικρός είν' ο τόπος και το θέλει και μπόρει
τον ασήκωτο βράχο να τον φάει με το νύχι.
Τούτη η δίψα δεν σβήνει, τούτη η μάχη δεν παύει,
χίλια χρόνια αν περάσουν, δεν πεθαίνουμε σκλάβοι!

[...] Αψηλά τις καρδιές μας! Μεσ' στης γης μας το χώμα
πιο βαθιά ριζωμένοι – κι ας μανίζουν οι ανέμοι.
Τούτο ακόμα το χρόνο, τούτ' την άνοιξη ακόμα...
Στον ορίζοντα πέρα κάποιο φως κιάλας τρέμει.
Αψηλά τις καρδιές μας κι αρχινά να ροδίζει
η αλυσίδα μας πήρε να βογγά και να τρίζει. [...]

Ερώτηση Β3

α) Η ποιητική σύνθεση του Θεοδόση Πιερίδη *Κυπριακή Συμφωνία* συνιστά μία κατάθεση του ποιητή για τον απελευθερωτικό αγώνα των Κυπρίων. Να εξηγήσετε με ποια **τρία (3)** εκφραστικά μέσα αποδίδεται στο απόσπασμα η αγωνιστικότητα για διεκδίκηση της ελευθερίας. Τεκμηριώστε.

(μονάδες 6)

β) Να προσδιορίσετε τον τύπο ομοιοκαταληξίας στο πιο πάνω απόσπασμα από την *Κυπριακή Συμφωνία*.

(μονάδες 2)

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ

Στο δειγματικό εξεταστικό δοκίμιο περιλαμβάνονται ερωτήσεις από όλη τη διδακτέα ύλη, όπως έχει καθορισθεί στα Πλαίσια Μάθησης. Η εξεταστέα ύλη θα ανακοινωθεί σε μεταγενέστερο στάδιο.